
**PREVENTIVE COMMUNICATIVE WORK WITH TALE IN CHILDREN FROM
PRIMARY SCHOOL AGE TO REDUCE AGGRESSION**

Vesela Ivanova Bozhkova

SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad, Bulgaria vesela_bojkova@abv.bg

Abstract: Prevention of aggression is carried out by reading the children from the professor of a story of a preventive nature. The tale is selected to analyze children's illustrating examples and lessons for their similar problematic situations in which they have fallen. The discussion about the relationship of the characters in the fairy tale, namely in a preventive way, relates to the speech, gestures and behavior of the characters. It is the principle of communication in which there is an exchange of information between two and more persons and the broad philosophical-anthropological notion of "form of intercourse", of action and process, which results in the observation of certain results, namely an expression of the view that the relationship between children and the analysis of the behavior of the characters in the particular tale can lead to the adequate decoding of cognitive behavioral signals in intercourse as a desire for mutual understanding and interaction. Thus, in practice, students learn to rely correctly on behavioral and communicative signals in the process of intercourse feedback. Consequently, at the level of primary prevention of aggression, their aggressive responses will be significantly reduced in a similar context of a problematic situation, exemplified in the chosen story. The preventive discussion is based on previously prepared criteria and indicators which subsequently provide the opportunity to show both children adequate approaches to communication, and to distinguish specifically the children's gaps in intercourse, prompting them to aggressive behavior. Consequently, the experimental study dissociates the following term: "**cognitive dismoderate intercourse**", namely the incorrect decoding of behavioral signals, is a major socio-pedagogical problem that accompanies aggressive behavior in children. However, cognitive dismoderate intercourse (intercourse where there is no adequate understanding of the current situation due to the inappropriate refraction of "cognition" in the intercourse process) is dictated by a misunderstanding between the communicating individuals and leads to disharmony in their relationships, which besides alienates one another but stops the adequacy of their reactions in problematic situations. In this way, the only way for children to get out of the problematic situation remains the aggressive reaction. There is a cognitive preventive interaction between the awareness of the problematic situation leading to aggression through an objective analysis of the real situation.

Keywords: prevention of aggression in early school age children on the basis of reflection, such as a dialogue with problematic situations revealing the essence of the causes of aggression in children. The preventive importance of breaking the feedback in the course of cognitive processes (cognitive), realized in the process of intercourse (communication, conclusions of social relationships).

**ПРЕВАНТИВНА КОМУНИКАТИВНА РАБОТА С ПРИКАЗКА ПРИ ДЕЦАТА ОТ
НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА АГРЕСИЯТА****Весела Иванова Божкова**

Югозападен университет "Неофит Рилски", гр. Благоевград.

Резюме: Осъществява се превенция на агресията, чрез прочитане пред децата от преподавателя на приказка с превантивен характер. Приказката е подбрана аналитично да формира пред децата нагледни примери и поуки за тяхни сходни проблематични ситуации в които са изпаднали. Дискусията относно взаимоотношенията на героите в приказката, именно в превантивно отношение се отнася до речта, жестовете и поведението на героите. Тя се явява принцип в общуването, при който протича обмяна на информация между две и повече лица, а на широкото философско-антропологично понятие "форма на общуване", на действие и процес, вследствие на който могат да се наблюдават определени резултати, а именно даваме израз на виждането, че отношенията между децата и анализирането на поведението на героите в конкретната приказка, може да доведе до адекватното декодиране на когнитивните поведенчески сигнали в общуването, като стремеж за взаимно разбирателство и за взаимодействие. Така на практика учениците се научават да разчитат правилно поведенческите и комуникативните сигнали в процеса на обратната връзка в общуването. Следователно на ниво първична превенция на агресията, ще се намалят значително агресивните им реакции в сходен контекст на проблематична ситуация, показан, като примерен в

подбраната приказка. Превантивната дискусия е по предварително подготвени критерии и показатели, които в последствие предоставят възможност да покажат, както на децата адекватни подходи за общуване, така и да разграничат конкретно пропуските на децата в общуването, подтикващи ги към агресивно поведение. В последствие от експерименталното изследване, се отдиференцира следният термин: „**КОГНИТИВНО ДИСМОДЕРАЦИОННО ОБЩУВАНЕ**”, именно неправилното декодиране на поведенчески сигнали се явява, основен социално-педагогически проблем съпътстващ агресивното поведение при децата. Но когнитивното дисмодерационно общуване (общуване при което отсъства адекватност на разбирането за случващата се ситуация, поради неправилното пречупване на „когницията” в комуникационния процес) се продиктува от неразбирателство между комуникиращите помежду си личности и води до дисхармония във взаимоотношенията им, която освен, че ги отчуждава един от друг, но и стопа адекватността на реакциите им в проблематични ситуации. По този начин единственият изход пред децата да излязат от проблематичната ситуация остава агресивната реакция. Реализира се когнитивно превантивно взаимодействие между осъзнаването на проблематичната ситуация водеща до агресия, чрез обективен анализ на реалната ситуация.

Ключови думи: превенция на агресията при децата от начална училищна възраст на базата на рефлексията, като диалог с проблематични ситуации, разкриващи същината на причините пораждащи агресия при децата. Превантивното значение на пречупването на обратната връзка при протичането на когнитивните процеси (познавателни), реализирани в процеса на общуване (комуникация, изводи от социални взаимоотношения).

УВОД

Превантивна работа на базата на рефлексия с подбрани приказки от учебното съдържание на децата за предотврътяване на когнитивните комуникативните проблеми в общуването, подтикващи към агресивни изблици учениците. (Преподавателят в урока, гр. Кюстендил, Шесто основно училище „Паисий Хилендарски”).

ОСНОВНА ЧАСТ

Анализ на резултатите от превантивната комуникативна работа с приказка от учебното съдържание на децата от начална училищна възраст

Критерии	Превантивна комуникативна работа с приказката „Ветрове” (за ученици IV а клас гр. Кюстендил) Приказка от учебното съдържание		
	Показатели	% по показатели	% по критерии
1. отношение към околните на базата на рефлексия	1.1. когнитивен анализ на отрицателните и положителните качества на героите; 1.2. отдиференциране на сходни качества и поведенчески характеристики у героите близки до реалните лица с които общуват децата.	60% 100%	80%
2. анализирани на различните поведенчески реакции в сходен контекст на интеракции	2.1. взаимоотношения в общуването на героите в приказката близки в контекстуален аспект на интеракциите между децата и реалните лица със сходни поведенчески качества и черти; 2.2. когнитивен анализ на проблематичната ситуация.	74% 26%	50%
3. разясняване спецификата на адекватното поведение	3.1. анализирани на постъпките на героите; 3.2. анализирани на постъпките на реалните лица със сходни качества с които децата имат конфликтни взаимоотношения.	40% 24%	32%

<p>4. правилно разчитане на обратната връзка в процеса на общуване</p>	<p>4.1. когнитивно превантивно взаимодействие между осъзнаването на проблематичната ситуация водеща до агресия, чрез обективен анализ на реалната ситуация; 4.2. когнитивни превантивни принципи за реакция в проблематична ситуация.</p>	<p>25% 75%</p>	<p>50%</p>
--	---	--------------------	------------

1. Напишете в кой от героите виждате ваш познат и защо (по първи критерии - отношение към околните на базата на рефлексия) ?

Рефлексията, буквално означава поглед назад, именно с тази цел учениците запознавайки се с проблематиката в приказката, ретроспективно, когато им се постави въпросът написани на класната дъска: **Напишете в кой от героите виждате ваш познат и защо?** Именно те в лицето на лошият или добрият герой, посочват човек от своето обкръжение. Когато описват конкретна ситуация с проблематичен характер от ежедневието си с участници отрицателните и положителните герои (майки, учители, съученици и пр.), децата поставят точният акцент върху когото трябва да се работи в превантивно отношение, за да се снижи до минимум агресивното поведение на децата при участието им в дискомфортни и конфликтни ситуации. Рефлексията се явява мисловен диалог с другият, при което се възпроизвежда логиката и съдържанието на мисленото на партньора, докато субектът се самоопознава, чрез контрола и осъзнаването на ефекта от собственото си поведение върху другите. Използва се рефлексията, като мисловно проследяване и анализ върху реализацията на знанията и качествата на субекта, в случая ученикът, върху реализацията на собствената му дейност.) Дискусията относно взаимоотношенията на героите в приказката, именно в превантивно отношение се отнася до речта, жестовете и поведението на героите, тя се явява принцип в общуването, при който протича обмяна на информация между две и повече лица, а на широкото философско-антропологично понятие "форма на общуване", на действие и процес, вследствие на който могат да се наблюдават определени резултати, а именно даваме израз на виждането, че отношенията между деца и анализирането на поведението на героите в конкретната приказка, може да доведе до адекватното декодиране на когнитивните поведенчески сигнали в общуването, като стремеж за взаимно разбирателство и за взаимодействие без агресия. Учениците се научава да разчитат правилно поведенческите и комуникативните сигнали в процеса на обратната връзка в общуването, което на ниво първична превенция на агресията, по този начин, ще се стопират агресивните им реакции в сходен контекст на проблематична ситуация, показан, като примерен в контекстуално отношение в избраната приказка. **Именно** този примерен проблематичен контекст на избраната приказка „Ветровете”, разкрива възможността на децата, след като се запознаят със съдържанието на приказката в която става въпрос за майката на четири вятъра с различни качества и поведенчески характеристики, децата описват в лицето на всеки един от героите, кой близък човек от обкръжението си виждат. Една част от децата посочват своите съученици поименно, обвързвайки ги с характерологически особености и качества, както и постъпки сходни в контекстуално отношение с тези на героите. Например в лицето на вятърът, който има негативни характеристики те посочват свой връстник или в лицето на герой с положителни качества те посочват друг съученик или пък близък роднина и пр.

По първи критерий: отношение към околните на базата на рефлексия, към показател едно - когнитивен анализ на отрицателните и положителните качества на героите 60% от изследваните ученици след прочита на приказката разграничават положителните и негативните черти у героите. По втори показател към критерия - диференциране на сходни качества и поведенчески характеристики у героите близки до реалните лица с които общуват децата: 100% от децата посочват за всеки герои реален човек от обкръжението си със сходни качества и поведенчески характеристики, като 72% от учениците обвързват, тези качества присъщи за свой съученици и приятели. Едва 28% от изследваните деца обвързват, тези качества присъщи за членове от семейството си.

2. Опишете случка или ситуация със сходен проблематичен контекст, определяща ролята (негативна или положителна) в която виждате ваш познат (по втори критерии - анализиране на различните поведенчески реакции в сходен контекст на интеракции)?

След като децата определят, кой близък човек от обкръжението си виждат, като сходен персонаж (със съответните постъпки и действия) със героите в приказката, те описват проблематична случка от тяхното ежедневиe, реално случила се с някои от хората в чието лице са припознали поведенчески характеристики и

качества, присъщи и за героя и за реалната личност. Децата описват и проблематични случки водещи до агресия, несамо в сходен проблематичен контекст на избраната приказка, а само със някой от поведенческите характеристики на героите в чието лице виждат свой познат т.е. започват в лицето на лошият или добрият герой да прерсонифицират свой познат, разказвайки проблематична случка с него довела до агресия. Проблематичните случки водещи до агресия, които описват децата са най-разнообразни, но причините водещи до агресия са със сходен проблематичен контекст, именно свързани са с пречупването на обратната връзка в момента на комуникация (вербална и невербална), което от своя страна довежда до ескалиране на напрежението и до краен резултат агресивен изблик. Най често тези проблематични случки, които описват децата водещи до агресия са породени от неадекватно разбиране на случващата се ситуация. Например: Антонио се смееше и аз го ударих, но в последствие се разбира, че въпросното момче не се е смеело на момичето, а на нещо съвсем различно – постерът на стената. В тази случка момичето е поставило Антонио в ролята на героя с негативни характеристики. Именно при такива сходни проблематични ситуации се пречупва ролята на когницията, която е основа за взаимодействие между нашето съзнание и външният свят, което поражда този акт на познанието и представя неговият процес с помоща на който се обработва информация. В конкретният например възприятието на ученичката е погрешно и това води до агресия. В аспекта си на познавателна дейност когницията в процеса на комуникация и интеракциите между децата може да доведе до необективно анализиране на проблематичната ситуация и това от своя страна, съпътства процеса на когнитивно дисмодерационно общуване при децата. Именно в последствие децата постъпват агресивно.

По втори критерий: анализиране на различните поведенчески реакции в сходен контекст на интеракции, към показател едно - взаимоотношения в общуването на героите в приказката близки в контекстуален аспект на интеракциите между децата и реалните лица със сходни поведенчески качества и черти: 74% от учениците описват проблематични случки близки в контекстуален аспект т.е. породени от негативните или положителните качества на реалните лица с които децата общуват в ежедневието си. По втори показател към критерия - когнитивен анализ на проблематичната ситуация едва 26% от изследваните ученици описват случки водещи до агресия на базата на реално и съзнавано желание за вреда върху другия и това е главно поради необходимост от самозащита, в последствие от ненамирането на друг вариант за изход от проблематичната ситуация. Това на практика индикира за пропуски в пречупването на обратната връзка при протичането на когнитивните процеси в аспекта на интеракциите между общуващите лица в проблематичен контекст.

3. Как би се почувствал на мястото на героите? (по трети критерий-разясняване спецификата на адекватното поведение)?

След, като учениците опишат, как биха се почувствали на мястото на героите, заедно с децата преподавателят в урока дава примери, как може да се избегне проблематичната ситуация в последствие от състояние на пренебрежение, убида или други дискомфортни аспекти в интеракциите между децата и реални подобни дразнителни.

По трети критерий: разясняване спецификата на адекватното поведение, към показател едно - анализиране на постъпките на героите: 40% от учениците посочват, как биха се почувствали, ако постъпят положително или отрицателно в дадена ситуация (по примера на положителните и отрицателните постъпки на героите). По втори показател към критерия - анализиране на постъпките на реалните лица със сходни качества с които децата имат конфликтни взаимоотношения едва 24% от учениците разбират постъпките и действията на реалните лица с които са достигали до агресивни сблъсъци.

4. Какво бихте направили, за да може събеседника да не Ви разбере погрешно и това да доведе до агресия (по четвърти критерий-правилно разчитане на обратната връзка в процеса на общуване)?

На децата се дават следните превантивни принципи за реакция:

- не бързай да реагираш;
- опитай се да помислиш, дали това което казва събеседникати е с цел да те нарани и убиди или по-скоро той осмисля нещата по различен начин от теб;
- изяснете ситуацията без убиди и физическа саморазправа.

По четвърти критерий: правилно разчитане на обратната връзка в процеса на общуване, към показател едно - когнитивно превантивно взаимодействие между осъзнаването на проблематичната ситуация водеща до агресия, чрез обективен анализ на реалната ситуация: 25% от изследваните ученици с

помоща на преподавателят, след дискусия по проблематичните случки които са описали, приемат в превантивно отношение други начини по които биха реагирали в бъдещи подобни проблематични ситуации, за да бъдат избегнати агресивните сблъсъци.

По втори показател към критерия - когнитивни превантивни принципи за реакция в проблематична ситуация: 55% от децата избират от посочените им превантивни принципи за реакция - изяснете ситуацията без убиди и физическа саморазправа; 5% избират принципът - не бързай да реагираш; 15% опитай се да помислиш, дали това което казва събеседникати е с цел да те нарани и убиди или по-скоро той осмисля нещата по различен начин от теб.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Общи изводи

Проблематичният контекст на творбата „Ветрове” е обвързан със социални аспекти от взаимоотношенията с герои, показани като проблематични, чрез поведенчески характеристики на четири вятъра. В следствие от превантивната комуникативна работа с творбата „Ветрове” спрямо критерият **отношение към околните на базата на рефлексия** 80% от изследваните деца подобряват своите когнитивни способности за анализ на взаимоотношенията по между си подтикващи ги към агресия. На практика за това способства когнитивният анализ на отрицателните и положителните качества на героите т.е. 60% от децата отдиференцират значимостта на негативните и положителните постъпки на героите определящи ги в обсега на герой с положителни качества и герой с негативни качества. След отдиференцирането на сходни качества и поведенчески характеристики у героите близки до реалните лица с които общуват децата, именно 100% от учениците рефлексивно се подготвят в превантивно отношение за анализ на проблематичните ситуации, в които са попадали в следствие от взаимоотношения в общуването на героите в приказката, близки в контекстуален аспект на интеракциите между децата и реалните лица със сходни поведенчески качества и черти.

По отношение на критерият **анализиране на различните поведенчески реакции в сходен контекст на интеракции** 50% от учениците в начална училищна възраст правят рефлексивен превантивен анализ на проблематични комуникативни аспекти на вербално и невербално ниво на взаимоотношения примерни (от контекста на приказката) и реални от тяхното ежедневие. По отношение на взаимоотношения в общуването на героите в приказката близки в контекстуален аспект на интеракциите между децата и реалните лица със сходни поведенчески качества и черти, именно 74% от децата правят разказ на реална проблематична случка от тяхното ежедневие довела до агресивни постъпки. В резултатно отношение когнитивният анализ на проблематичната ситуация в превантивен аспект се отдиференцира от 26% от изследваните деца.

В резултат на разясняването спецификата на адекватното поведение 32% от учениците в начална училищна възраст правят с помоща на преподавателят предценки и изводи за изход от проблематични ситуации. Превантивен показател за това е високият процент 40% от учениците посочили, как биха се почувствали, ако постъпят положително или отрицателно в дадена ситуация. В практическото приложение на разясняването спецификата на адекватното поведение 24% от децата осъществяват познавателният процес на анализиране на постъпките и действията на реалните лица с които са достигали до агресивни сблъсъци.

За **правилното разчитане на обратната връзка в процеса на общуване** 50% от децата показват наличие на рефлексивни нагласи за преодоляването на агресивни сблъсъци. На практика за това способства процеса на когнитивно превантивно взаимодействие между осъзнаването на проблематичната ситуация водеща до агресия, чрез обективен анализ на реалната ситуация - 25% от изследваните деца и с помоща на преподавателят, след дискусия по проблематичните случки които са описали, приемат в превантивно отношение други начини по които биха реагирали в бъдещи подобни проблематични ситуации, за да бъдат избегнати агресивните сблъсъци. В превантивен аспект 75% от децата избират в бъдещи сходни проблематични ситуации да използват когнитивни превантивни принципи за реакция в проблематична ситуация, които биха могли да стопират агресията. В превантивен аспект, посредством реалните проблематични ситуации, които описват децата, макар и различни проблематичните ситуации са порадени от пропуски в пречупването на обратната връзка при протичането на когнитивните процеси (познавателни), реализирани в процеса на общуване (комуникация, интеракции, личностни изводи от социални взаимоотношения и пр.) предизвикали агресивни реакции. В превантивен аспект, посредством реалните проблематични ситуации, които описват децата, макар и различни проблематичните ситуации са порадени

от пропуски в пречупването на обратната връзка при протичането на когнитивните процеси (познавателни), реализирани в процеса на общуване (комуникация, интеракции, личностни изводи от социални взаимоотношения и пр.) предизвикали агресивни реакции. В следствие от процеса на **КОГНИТИВНО ДИСМОДЕРАЦИОННО ОБЩУВАНЕ** децата се чувстват неразбрани от другите, изпитват гняв и други подобни чувства, подтикващи ги и те самите да постъпват агресивно. На практика основните причини за агресията се явяват в ролята на фактори, обострящи вероятността за ескалиране на агресивното напрежение, поради снижаването на самоконтрола и заглушаването на личностният коректив за реакция при проблематични ситуации, но основният момент на проявата на агресията е моментът в който когницията в процеса на общуване, придобие дисмодерационна обратна връзка. Основната причина за агресията се явява (опосредства) пречупването от обратната връзка в реализирането на когнитивните процеси, посредством обработката на получената информация от вербалните и невербалните интеракции в комуникационните процеси между децата. В предохранително отношение на тези връзки и зависимости, могат да се градят основите на първичната превенция на агресията при децата от начална училищна възраст. Именно неправилното разчитане на поведенчески сигнали в процеса на комуникация и интеракции между децата.

ЛИТЕРАТУРА

- [1]. Герчева-Несторова, Галя; Илиева, Снежана. Приложна педагогическа психология. Университетско издателство ВСУ „Черноризец Храбър”, Варна, 2017
- [2]. Дуейн, П. Шилц; Сидни, Елън, Шулц. История на модерната психология. Издателство: „Наука и изкуство”, София, 2006
- [3]. Дюи, Джон. Бъдещето училище. Издателство: „Наука и възпитание”, София, 2000
- [4]. Стоянова, Станислава. Експериментална психология. Университетско издателство „Неофит Рилски”, Благоевград, 2011
- [5]. Андреева, Людмила. Христоматия на социалната психология. Издателство: „София 1000”, 2002